

MAREK ANDRZEJEWSKI

ISTNIENIE OBOWIĄZKU ALIMENTACYJNEGO JAKO PRZESŁANKA POWSTANIA PRAWA DO ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO *

1. Ustalenie alimentów tytułem egzekucyjnym pochodzącym od sądu jest pierwszą, podstawową przesłanką powstania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Powstanie każdego konkretnego prawa do tych świadczeń jest konsekwencją uprzedniego powstania prawa do świadczeń alimentacyjnych. Wierzyciel alimentacyjny uzyska prawo do świadczeń z funduszu, jeżeli egzekucja zasądzonych alimentów okaże się, całkowicie lub częściowo, nieskuteczna i jednocześnie znajdzie się on w — określonej przepisami — trudnej sytuacji materialnej (zob. artykuły 1, 4 i 6 ustawy o funduszu alimentacyjnym¹). Ustalenie znaczenia terminu „obowiązek alimentacyjny”, do którego ustawa o f.a. — bezpośrednio lub pośrednio — w kilku miejscach odwołuje się², jest zatem punktem wyjścia dla wyznaczenia kręgu osób uprawnionych do świadczeń z tego funduszu. Przez ustalenie znaczenia wymienionego terminu rozumiem tu jedynie rozstrzygnięcia wynikające z obowiązków dostarczania środków utrzymania, a które nie są obowiązkami alimentacyjnymi. Pomijam natomiast ważkie, jednak dla przedmiotu niniejszych rozważań nieistotne, zagadnienie określenia treści tych obowiązków. W tym względzie przyjmuję jedynie ogólne stwierdzenie, że są one obowiązkami dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (zob. art. 128 k.r.o.) Ponieważ ustawa o f.a. nie zawiera jakiegś szczególnej, skonstruowanej dla potrzeb funduszu, definicji interesującego nas terminu, należy zatem zrekonstruować jego znaczenie odwołując się do dorobku doktryny i judykatury z zakresu prawa cywilnego.

2. Termin „obowiązek alimentacyjny” rozumiany jest w sposób niejednolity. Najszerzej jego zakres wyznaczają ci autorzy, którzy okreś-

* Opracowano w ramach problemu węzłowego 11.9 *Współczesne rodziny polskie*,

¹ Ustawa z dnia 18 VII 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. 1974, nr 27, poz. 157 z późn. zm.). Fundusz alimentacyjny dalej w tekście jako f.a.

² Por. np. art.: 1, 4, 6 ust. 1 pkt 3, 9, 12 ust. 2 i 4, 13.

łąją nim obowiązki dostarczania środków utrzymania wynikające tak ze stosunków rodzinno- jak i cywilnoprawnych³. Konsekwencją przyjęcia takiego poglądu było zaliczenie do obowiązków alimentacyjnych obowiązku sprawcy czynu niedozwolonego, uregulowanego w art. 446 § 2 k.c.⁴ W komentarzu do k.p.c. roszczeniem alimentacyjnym (czyli roszczeniem o ustalenie istnienia i zakresu obowiązków alimentacyjnych) nazwano, obok roszczeń o dostarczanie środków utrzymania opartych na przepisach k.r.o., roszczenie znajdujących się w niedostatku dziadków spadkodawcy uregulowane w art. 938 i 966 k.c.⁵ W nauce prawa karnego zaś przestępstwem niealimentacji nazywany jest czyn polegający na uporczywym uchylaniu się od wypełniania obowiązków dostarczania środków utrzymania wynikających z przepisów tak k.r.o. jak i k.c.⁶

Tak szerokiej interpretacji badanego terminu nie można jednak zaakceptować. Zwłaszcza uregulowania przyjęte w k.r.o. wskazują, że ma on znaczenie węższe. Art. 128 k.r.o., będący definicją legalną obowiązku alimentacyjnego, nie rozstrzyga jednak analizowanej kwestii. Na podstawie tego przepisu przyjąć należy, że obowiązki alimentacyjne polegają na dostarczaniu osobie uprawnionej środków utrzymania i w miarę potrzeby środków wychowania. Nie można natomiast na jego podstawie zasadnie twierdzić, że obowiązki te istnieją wyłącznie między krewnymi w linii prostej i rodzeństwem. Z brzmienia bowiem, art. 128 k.r.o. wynika, że jego fragment wskazujący taki właśnie krąg osób zobowiązanych do alimentacji nie jest częścią definicji legalnej obowiązku alimentacyjnego. Obowiązki te więc mogą spoczywać także na innych osobach⁷. Wydaje się, że w poszukiwaniu kryterium wyodrębnienia kręgu osób zobowiązanych do alimentacji, wspomniany fragment art. 128 k.r.o. spełnia jednak bardzo istotną rolę. Skłania bowiem on nieodparcie do przyjęcia wniosku, że u podstaw obowiązków alimentacyjnych leżą, łączące wierzyciela z dłużnikiem, więzy o charakterze rodzinnym. W kwestii natury owych więzów przedstawiono w powojennej literaturze polskiej trzy różniące się między sobą poglądy. Wskazywano, że omawiane obowiązki stanowią konsekwencję łączących strony danego stosunku alimentacyjnego: a) więzów krwi, b) określonych więzów rodzinnych (stosunków rodzinno-prawnych), i c) więzów faktycznych o charakterze osobistym.

³ A. Stelmachowski, recenzja pracy J. Rezlera *Naprawienie szkody wynikłej ze spowodowania uszczerbku na ciele i zdrowiu (wg prawa cywilnego)*, Warszawa 1968 NP 1969, nr 14-12, s. 1752; zob. też: orz. SN z 26 VI 1961 r., I CR 100/61, OSPiKA 1962, nr 4, poz. 113.

⁴ J. Rezler, *Naprawienie*, s. 103 i nast.

⁵ W. Siedlecki, w: *Komentarz do k.p.c.*, t. I, Warszawa 1975, s. 506.

⁶ Zob. np. W. Swida, *Prawo karne*, Warszawa 1978, s. 549.

⁷ Por. np.: B. Dobrzański, w: *Komentarz*, s. 769 i nast.; S. Grzybowski, *Obowiązek alimentacyjny krewnych*, ZN UJ, Prawo nr 4, Kraków 1057, s. 83-93; tenże, *Prawo rodzinne — Zarys wykładu*, Warszawa 1980, s. 223; J. Winiarz, *Prawo rodzinne*, Warszawa 1983, s. 249.

Wedle pierwszego z tych poglądów obowiązek alimentacyjny stanowi sankcję prawną dla opartego na więzach krwi moralnego obowiązku przyścia z pomocą członkowi rodziny, który nie może utrzymać się samodzielnie⁸. Poza krewnymi do kręgu osób zobowiązanych do alimentacji zaliczono jednak także małżonków, strony stosunku adopcji, przyrodnie rodzeństwo⁹. Więzy krwi nie są więc tutaj jedyną podstawą powstania obowiązku alimentacyjnego. Podkreślenie ich rangi jest charakterystyczne dla tradycyjnego pojmowania rodziny jako grupy osób połączonych w zasadzie wyłącznie więzami natury biologicznej.

Obecnie ogólnie przyjmuje się, że to nie więzy biologiczne leżą u podstaw obowiązków alimentacyjnych, lecz więzami tymi są łączące uprawnionego z zobowiązanym (aktualnie lub w przeszłości), określone w ustawie stosunki rodzinne (stosunki rodzinnoprawne)¹⁰. W prawie rodzinnym obowiązki dostarczania środków utrzymania połączone są obecnie z czterema rodzajami takich stosunków, tj. ze stosunkami: pokrewieństwa, małżeństwa, adopcji i powinowactwa. Ze stwierdzenia, że u podstaw każdego obowiązku alimentacyjnego leży łączący strony stosunek rodzinne¹¹ wynika, iż obowiązki takie nie istnieją między osobami tworzącymi rodziny jedynie w znaczeniu socjologicznym, np. konkubiny¹². Ponadto nie są alimentacyjnymi obowiązki dostarczania środków utrzymania będące konsekwencją wystąpienia zdarzeń cywilnoprawnych jak np. dokonania czynności prawnej, np. zawarcia umowy renty, czy powstania szkody itp.

Przedstawiona koncepcja została ostatnio poddana w literaturze krytycznej analizie. Stwierdzono bowiem, że stosunek rodzinnoprawny łączący uprawnionego z zobowiązanym nie jest podstawą powstania obowiązku alimentacyjnego, gdyż nie istnieje on między stronami stosunków alimentacyjnych uregulowanych w artykułach 60 i 125 § 1 zd. 3 k.r.o.¹² Podkreślono ponadto, że obowiązki alimentacyjne, będąc obowiązkami moralnymi, nie mają swego źródła w więzach natury prawnej. Zdaniem bowiem autora tego poglądu niewłaściwe wydaje się stanowisko, że obowiązek o charakterze etycznym miałyby wpływać ze stanu prawnego¹³. Z tych spostrzeżeń wyciągnięto wniosek, że przyczyny powstania obo-

⁸ J. Gwiazdomorski, *Krewni uprawnieni do żądania i obowiązani do dostarczania środków utrzymania*, PiP 1954, nr 1, s. 81.

⁹ Ibidem, s. 87 - 91.

¹⁰ B. Dobrzański, w: *Komentarz*, s. 769; S. Grzybowski, *Pojęcie i cechy charakterystyczne socjalistycznego prawa alimentacyjnego*, ZNUJ, Prawo nr 4, Kraków 1957, s. 11 i 21 - 25; tenże, *Obowiązek*, s. 83-84; tenże, *Prawo rodzinne*, s. 223-224; B. Walaszek, *Obowiązek alimentacyjny*, CZS 37, Katowice 1965/06, s. 6-7.

¹¹ Zob. uch.. SN z dnia 2 V 1963 r., III CO 14/63, z apr. glosą Z. Radwańskiego, PiP 1064, nr 3, s. 518.

¹² S. K. Rzońca, *Z problematyki dostarczania środków utrzymania*, ZN UJ, Prawo nr 98, Warszawa—Kraków 1981, s. 88 - 89.

¹³ Ibidem, s. 89.

wiązków alimentacyjnych poszukiwać należy w pewnej specjalnej relacji zachodzącej między uprawnionym a zobowiązanym do świadczeń, którą stanowią łączące ich rzeczywiste więzy o charakterze osobistym¹⁴. Cytowany autor przyznaje, że ustawodawca odwołał się w k.r.o. do kategorii stosunku rodzinnoprawnego, a nie do kategorii więzów osobistych. Twierdzi on jednak, że stało się tak wyłącznie dlatego, aby przepisy o obowiązku alimentacyjnym jasno określały, kto jest, a kto nie jest podmiotem tego stosunku prawnego. Osiągnięto to przez odwołanie do więzi o charakterze prawnym. „Będzie to jednak tylko taka więź prawna, która w normalnych warunkach, wg. typowych doświadczeń społecznych połączona jest z więzią osobistą i to więzią szczególnie silną. A więc stosunek prawnorodzinny”¹⁵. Jak z tego wynika dla oceny, który z obowiązków dostarczania środków utrzymania jest, a który nie jest obowiązkiem alimentacyjnym, nie znajdzie zastosowania kategoria rzeczywistych więzów osobistych łączących strony stosunku alimentacyjnego, dla ustalenia bowiem istnienia obowiązku alimentacyjnego nie wystarczy stwierdzenie występowania między danymi osobami owych więzów. Stanowiąc one mogą jedynie podstawę do powstania obowiązku moralnego przyjsicia z pomocą osobie znajdującej się w niedostatku. Obowiązek taki stanie się obowiązkiem prawnym jedynie wówczas, gdy obciążą osobę należącą do określonego w ustawie kręgu osób zobowiązanych do alimentacji.

Wydaje się, że kategoria osobistych więzów nie tylko jest nieużyteczna jako kryterium wyodrębnienia obowiązków alimentacyjnych, ale także nie wskazuje ona w sposób trafny źródeł powstania tych obowiązków. Gdyby bowiem obowiązki alimentacyjne miały rzeczywiście stanowić konsekwencję łączących strony więzów osobistych, wówczas wyznaczony obecnie krąg osób uprawnionych do alimentacji byłby zapewne szerszy i obejmowałby np. osoby określane w k.c. jako osoby bliskie (zob. np. art. 446 § 2 zd. 2). Z istnienia więzów osobistych można by wywieść spoczywający na osobach bliskich obowiązek przychodzenia sobie z pomocą, w razie gdyby któraś z nich popadła w niedostatek. Ustawodawca jednak nie uznał takiego obowiązku za obowiązek alimentacyjny ani za jakikolwiek inny osobowowiązek prawny, gdyż normy prawa alimentacyjnego nie chronią faktycznych, osobistych więzów łączących dane osoby. Służą one ochronie, istniejących między tymi osobami, szczególnych więzów o charakterze prawnym. Istnienie tych właśnie więzów w zasadzie przesądza o powstaniu obowiązku alimentacyjnego (oczywiście w razie wystąpienia wszystkich jego przesłanek), także wówczas gdy między stronami stosunku alimentacyjnego więzi osobiste bądź w ogóle nie powstały, bądź zanikły¹⁶.

¹⁴ Ibidem, s. 89.

¹⁵ Ibidem, s. 90.

¹⁶ Na temat **możliwości** zastosowania art. 5 k.c. w prawie alimentacyjnym

Do więzów prawnych będących podstawą powstania obowiązków alimentacyjnych należą bez wątpienia określone w ustawie stosunki rodzinne, łączące strony stosunków alimentacyjnych. Nie wydaje się jednak słuszne, aby brak takiej podstawy uprawniał w każdej sytuacji do przyjęcia wniosku, że dany obowiązek dostarczania środków utrzymania nie jest obowiązkiem alimentacyjnym. Istnieją bowiem ważne argumenty za tym, aby do obowiązków alimentacyjnych zaliczać także niektóre obowiązki dostarczania środków utrzymania istniejące między osobami nie połączonymi żadnym stosunkiem rodzinnoprawnym. Za przyjęciem proponowanego tu, zapewne mniej precyzyjnego, lecz za to bardziej „elastycznego” kryterium wyodrębniania obowiązków alimentacyjnych, przemawia spostrzeżenie natury ogólnej, które jest — moim zdaniem — adekwatne do omawianego problemu. Otóż w prawoznawstwie, proste, jednoznaczne kryteria podziału okazują się często nieodpowiednie, ponieważ materia, którą miały uporządkować jest nazbyt skomplikowana i po prostu takim podziałom się nie poddaje. Dlatego zamiast zaliczania do alimentacyjnych jedynie tych obowiązków dostarczania środków utrzymania, dla których podstawę stanowią łączące strony stosunki rodzinnoprawne, bardziej zasadne wydaje się przyjęcie szerszej nieco formuły. Do obowiązków tych bowiem zaliczyć należy obowiązki dostarczania środków utrzymania, dla których podstawą są łączące uprawnionego z zobowiązanym (aktualnie lub w przeszłości) wszelkie więzy prawne stanowiące konsekwencję uregulowań przyjętych w prawie rodzinnym. Zgodnie z jednobrzmiącym głosem doktryny obowiązki alimentacyjne winny nadto być wyznaczone normami o charakterze bezwzględnie obowiązującym, winny to być obowiązki osobiste, a więc nieprzenoszalne, nie dające się umorzyć ani też potrącić z wierzytelnościami wzajemnymi, takie, których nie można się zrzec¹⁷.

W myśl przyjętego kryterium są niewątpliwie obowiązkami alimentacyjnymi obowiązki dostarczania środków utrzymania spoczywające na krewnych w linii prostej oraz rodzeństwie (art. 128, 133 § 1, 134 k.r.o.), powinowatych (w ograniczonym stopniu; zob. art. 144 k.r.o.), małżonkach po rozwodzie lub unieważnieniu małżeństwa (art. 60, 21 w związku z 60 k.r.o.), osobach związanych, aktualnie lub w przeszłości, stosunkiem adopcji (art. 121 § 1 i 2, 124 § 1, 125 § 1 zd. 3 k.r.o.). Alimentacyjnym jest także obowiązek małżonków zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli (art. 27 k.r.o.)¹⁸. Mimo istotnych niekiedy

skrajne stanowiska zajmują: S. Grzybowski, *Pojęcie*, s. 27-30. i *Prawo rodzinne*, s. 225, oraz T. Smyczyński, *Roszczenia alimentacyjne a zasady współżycia społecznego*, SP 1983, nr 1, zob. zwłaszcza s. 86 - 90.

¹⁷ Por. np.: B. Dobrzański, *Komentarz*, s. 760 - 763; S. Grzybowski, *Pojęcie*, s. 25 - 27; tenże, *Prawo rodzinne*, s. 223 - 224.

¹⁸ Do dyskusji na temat charakteru prawnego tego obowiązku można dodać, że w art. 4 ustawy of.a. (w jej brzmieniu z 1974 r.) ustalone w jego ramach świad-

różnic konstrukcyjnych, wymienione obowiązki mają tę zasadniczą cechę wspólną, że u podstaw ich powstania leżą, łączące uprawnionego z zobowiązanym, określone w ustawie stosunki rodzinne.

W związku z proponowanym tu kryterium wyodrębniania obowiązków alimentacyjnych, szerszego omówienia wymaga charakter prawny uregulowanych w polskim prawie obowiązków dostarczania środków utrzymania, które istnieją między osobami nie połączonymi żadnym stosunkiem rodzinnoprawnym.

3. A. Spośród uregulowanych w art. 141 § 1 k.r.o. trzech obowiązków ojca dziecka nie będącego mężem matki w zasadzie jedynie obowiązek trzymiesięcznego utrzymania matki w okresie porodu może być ewentualnie uznany za alimentacyjny. Pozostałe nie są takimi obowiązkami, ponieważ nie są one w ogóle obowiązkami dostarczania środków utrzymania. Źródłem wątpliwości przy ocenie charakteru wspomnianego obowiązku jest fakt, że obciąża on mężczyznę, który nie jest, ani też nie był, związany z osobą uprawnioną stosunkiem rodzinnoprawnym¹⁹. Istnieją jednak istotne argumenty za zaliczeniem tego obowiązku do obowiązków alimentacyjnych²⁰. U podstaw tego obowiązku leżą wydarzenia (poczęcie i urodzenie dziecka), które zwykło się łączyć z wypełnianiem przez rodzinę jej funkcji prokreacyjnej. Te, mające rodzinny charakter wydarzenia, jakkolwiek nie kreują rodziny w znaczeniu prawnym, to jednak „okoliczność, że obcowanie [. . .] rodziców nie zostało zalegalizowane przez zawarcie związku małżeńskiego, nie może zmieniać charakteru tego zdarzenia także z punktu widzenia jego skutków prawnych w -zakresie stosunków pomiędzy rodzicami”²¹. Stąd, mimo że w omawianym przypadku rodzice dziecka nie są małżeństwem, to jednak status ojca dziecka — w sferze niektórych obowiązków o charakterze majątkowym — ustalił ustawodawca w sposób zbliżony do statusu męża. Podobnie jak mąż ponosi on, aczkolwiek w ograniczonym czasowo i co do wysokości świadczeń zakresie, konsekwencje ekonomiczne wynikające z faktu ciąży, porodu i położu matki jego dziecka. Obowiązek ten, służąc przede wszystkim ochronie macierzyństwa, jest także formą ochrony rodziny,

czenia nazwane były alimentami. Ponadto art. 5 pkt 2 ustawy, regulujący sposób określenia wysokości alimentów przysługujących jednej osobie, w razie ustalenia przez sąd łącznej ich kwoty dla kilku osób, dotyczyć może jedynie właśnie obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny przez małżonków.

¹⁹ Zob. np.: A. Sabuda, w: A. Sabuda, J. Majorowicz, *Charakter i przestanki realizacji roszczeń matki dziecka pozamałżeńskiego związanych z ciążą i porodem* (dwugłos), NP 1066, nr 5, s. 586.

²⁰ Tak też: J. Winiarz, *Prawo rodzinne*, s. 192-194. Wszystkie obowiązki z art. 141 § 1 uznają za alimentacyjne: A. Sabuda, *Charakter*, s. 589; J. Gwiazdomorski, *Roszczenia matki dziecka pozamałżeńskiego przeciwko jego ojcu, który nie jest jej mężem*, RPEiS 1974, z. 3, s. 56, Charakteru alimentacyjnego wszystkim tym odmawia S. Grzybowski, *Prawo rodzinne*, s. 175.

²¹ A. Sabuda, *Charakter*, s. 586.

jaką tworzą matka i dziecko, stanowi on ponadto przejaw realizacji zasady ochrony dobra dziecka w prawie rodzinnym. Pozostawanie matki dziecka w niedostatku w okresie ciąży, a także w pierwszych miesiącach po porodzie, nie mogłoby pozostać bez wpływu na jego zdrowie i prawidłowy rozwój. W tym względzie omawiany obowiązek stanowi swoiste uzupełnienie obowiązku alimentacyjnego istniejącego między dzieckiem a jego ojcem. Przytoczone okoliczności zdecydowały zapewne o uregulowaniu tego obowiązku w prawie rodzinnym, w dziale k.r.o. dotyczącym obowiązku alimentacyjnego. Na gruncie przyjętego kryterium jest to więc obowiązek alimentacyjny.

B. Nie są natomiast obowiązkami alimentacyjnymi obowiązki dostarczania środków utrzymania ustalone na podstawie przepisów k.c.²² Wszystkie te obowiązki przejawiają jednak, mniejsze lub większe, podobieństwo do obowiązków alimentacyjnych. Przejawia się ono m. in. w terminologii odpowiednich przepisów k.c., które zawierają takie sformułowania jak: niedostatek (art. 897, 938, 966), usprawiedliwione potrzeby (art. 897), środki utrzymania (art. 446 § 2, 897, 938, 966), możliwości zarobkowe i majątkowe (art. 446 § 2). Podobna jest też funkcja ekonomiczna, jaką powyższe obowiązki spełniają dla osób uprawnionych do świadczeń. Jeżeli chodzi natomiast o różnice pomiędzy obowiązkami dostarczania środków utrzymania uregulowanymi w k.c. a obowiązkami alimentacyjnymi, to dokładne ich wyliczenie zajęłoby zbyt wiele miejsca.²³ Dla przedmiotu niniejszych rozważań wystarczające wydaje się określenie podstawy powstania tych obowiązków. Łatwo dostrzec, że podstawą tą nie są ani łączące uprawnionego z zobowiązanym do świadczeń stosunki rodzinnoprawne, ani też inne więzy prawne, będące konsekwencją uregulowań przyjętych w prawie rodzinnym. Podstawą bowiem powstania tych obowiązków są: wystąpienie szkody (obowiązki z art. 127 § 2 i 446 § 2 k.c.), dokonanie czynności prawnej (obowiązki wynikające z umów renty i dożywocia), nabycie składników majątkowych w wyniku umowy darowizny (obowiązek z art. 897 k.c.) lub w drodze spadkobrania (obowiązki z art. 938 i 966 k.c.).

W literaturze podkreśla się rodzinny charakter umów renty i dożywocia, jak i zbliżony do alimentów charakter ustalonych w nich świadczeń²⁴. Są to jednak, jak się wydaje, spostrzeżenia bardziej natury socjo-

²² S. Grzybowski, *Pojęcie*, s. 17 - 36; tenże, *Prawo rodzinne*, s. 223; S. K. Rzońca, *Z problematyki*, s. 91 - 95.

²³ Ibidem oraz zwłaszcza: A. Szponar, *Odszkodowanie w razie śmierci osoby bliskiej*, Warszawa 1973, s. 75 - 78; K. Górnicz, glosa do wyroku SN z 22 XI 1968 r., I CR 434/68, PiP 1970, nr 8, s. 419-423; J. Strzebinczyk, *Roszczenia dziadków spadkodawcy wg art. 938 i 966 k.c.*, NP 1980, nr 1, s. 79.

²⁴ Zob. np.: Z. Radwański, w: *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 2, (*Prawo zobowiązań — Część szczegółowa*), Wrocław—Warszawa 1976, s. 949 i 959; S. Rejman, w: *Komentarz do k.c.*, Warszawa 1972, s. 1752 i 1756.

logicznej niż prawnej. Rodzinny bowiem charakter tych umów wynika z faktu częstego występowania między ich stronami więzi rodzinnoprawnych. Nie mają one jednak, w powyższych przypadkach, żadnej doniosłości prawnej, w szczególności nie są one podstawą powstania oznaczonych w tych umowach obowiązków dostarczania środków utrzymania.

Nie mają natomiast, nawet w znaczeniu socjologicznym charakteru rodzinnego obowiązki dostarczania środków utrzymania przewidziane w art. 127 § 2 i 446 § 2 k.c. Jakkolwiek, stosowane per analogiam, przepisy k.r.o. o obowiązku alimentacyjnym wskażą zarówno krąg osób uprawnionych do świadczeń, jak i pozwolą ustalić rozmiary poniesionej przez te osoby szkody, to jednak podstawą powstania wspomnianych obowiązków nie są łączące strony więzy prawne, będące konsekwencją uregulowań przyjętych w prawie rodzinnym. Podstawą tą jest powstanie szkody, czyli typowe zdarzenie cywilnoprawne.

C. W art. 4 ustawy o f.a., w jej pierwotnej wersji, wymienione były wszystkie te tytuły egzekucyjne, które, w razie spełnienia przez wierzyciela alimentacyjnego także innych przesłanek, stanowiły podstawę do ubiegania się o przyznanie świadczeń z funduszu. Były to: wyrok, postanowienie w sprawie o rozwód oraz ugoda sądowa. Obecne brzmienie tego przepisu, mówiącego ogólnie o „tytułach egzekucyjnych pochodzących od sądu”, zmusza do postawienia pytania, czy obowiązki dostarczania środków utrzymania ustalone zarządzeniem tymczasowym zabezpieczającym roszczenia alimentacyjne są obowiązkami alimentacyjnymi? Wydaje się, że istotne kontrowersje wzbudzać może jedynie ocena charakteru takiego obowiązku ustalonego w toku sprawy o ustalenie ojcostwa. W pozostałych bowiem rodzajach spraw o dostarczanie środków utrzymania rozstrzyganych na podstawie przepisów k.r.o., obowiązek ten jest konsekwencją łączących strony procesowe więzów rodzinnoprawnych. Są to więc obowiązki alimentacyjne. Tak samo należy zakwalifikować obowiązek wynikający z zabezpieczenia roszczenia alimentacyjnego z art. 141 § 1 k.r.o.

Postępowanie w sprawie o ustalenie ojcostwa prowadzi do odpowiedzi na pytanie, czy łączy powoda z pozwanym określony w ustawie stosunek rodzinnoprawny, a mianowicie stosunek pokrewieństwa. W chwili zabezpieczenia roszczenia w tego typu sprawie, istnienie pokrewieństwa winno być uprawdopodobnione. Przez uprawdopodobnienie nie można w prawie procesowym rozumieć jedynie samej możliwości, że taki to a taki fakt miał miejsce. Należy zgodzić się z poglądem, że „sąd może uznać jakieś stwierdzenie za uprawdopodobnione tylko wówczas, gdy nabierze przekonania, że prawdopodobnie tak właśnie było lub jest, aczkolwiek może mieć jeszcze pewne wątpliwości. Powinno to być prawdopodobieństwo odpowiednio wysokie, znajdujące potwierdzenie w zgromadzonym materiale faktycznym i okolicznościach sprawy, prawdopodobieństwo

znaczne, przeważające"²⁵. Nawet takie prawdopodobieństwo danego faktu nie jest jednak nigdy tożsame z jego ustaleniem. Dlatego, aż do chwili uprawomocnienia się wyroku, w sprawie o ustalenie ojcostwa nie można z pewnością twierdzić, że między stronami sporu istnieje pokrewieństwo.

Powyższa konstatacja nie przesądza jednak o niemożności zaliczenia omawianego obowiązku do obowiązków alimentacyjnych. Wydaje się, że obowiązek ten stanowi konsekwencję uregulowań przyjętych w prawie rodzinnym. Normy tego prawa nakazują bowiem traktować — w pewnym, ograniczonym zakresie — tak jak rodzinę, osoby nie powiązane żadnymi więzami rodzinnoprawnymi, jeżeli istnienie tych więzów zostało uprawdopodobnione. Z domniemania, że ojcem dziecka jest mężczyzna, który obcował z matką w okresie koncepcyjnym (art. 85 § 1 k.r.o.) ustawodawca wyciągnął konsekwencje w postaci traktowania tego mężczyzny — w sferze jego obowiązków majątkowych — tak jak gdyby był on ojcem dziecka już od chwili uprawdopodobnienia tego faktu. W szczególności, na podstawie art. 753 § 1 k.p.c. umożliwił nałożenie na niego obowiązku dostarczania dziecku środków utrzymania, który to obowiązek, będąc konsekwencją uregulowań przyjętych w prawie rodzinnym, jest obowiązkiem alimentacyjnym. W toku dalszego postępowania może oczywiście okazać się, że domniemanie pochodzenia dziecka od zobowiązanego do świadczeń mężczyzny zostanie obalone. Dopóki to jednak nie nastąpi, ustawodawca chroni interes dziecka traktując pozwanego, pod względem obowiązków alimentacyjnych, tak jak gdyby był on jego ojcem.

Także charakter należności ustalonych w trybie art. 753 § 1 k.p.c. wskazuje, że wbrew wnioskowi nasuwającym się z wykładni językowej i systemowej nie są one formą zabezpieczenia powództwa, lecz alimentami²⁶. Przemawia za tym zarówno możliwość swobodnego dysponowania przez wierzyciela uzyskanymi pieniędzmi jak też fakt, że nie jest on zobowiązany do ich zwrotu w razie oddalenia powództwa czy umorzenia postępowania. Zwrot ten bowiem może nastąpić dopiero w drodze osobnego procesu w ramach roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia (art. 746 k.p.c.)²⁷, bądź w ramach roszczenia zwrotnego z art. 140 k.r.o.

Warto zauważyć, że w uzasadnieniu do projektu nowelizacji ustawy o f.a.²⁸ mowa jest m. in. o tym, że intencją dokonania zmiany art. 4 była przede wszystkim chęć przyznania świadczeń z funduszu osobom upraw-

²⁵ M. Iżykowski, *Uprawdopodobnienie w postępowaniu cywilnym*, NP 1980, nr 3. S. 74.

²⁶ F. Zedier, glosa do uchwały SN — IC z 21 VI 1977, III CZP 46/77, OSPiKA 1978, nr 6, poz. 107.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Uzasadnianie projektu ustawy o zmianie ustawy o f.a., Sejm PRL, kadencja VIII, Druk sejmowy nr 227, Warszawa 12 IX 1982 r.

nionym do otrzymywania środków utrzymania ustalonych na podstawie zarządzeń tymczasowych wydawanych w trybie art. 753 § 1 k.p.c. (tj. także w sprawach o ustalenie ojcostwa). Chcąc to osiągnąć ustawodawca dokonał zmiany jedynie w tym fragmencie wymienionego przepisu, który mówił, jakimi tytułami egzekucyjnymi winny być ustalone alimenty, aby wierzyciel mógł uzyskać prawo do świadczeń z funduszu. Nie zmieniono natomiast nazwy świadczeń, jakie tymi tytułami egzekucyjnymi winny być ustalone. Wynika z tego, że przez „alimenty” rozumie ustawodawca także obowiązki dostarczania środków utrzymania ustalone postanowieniem o zabezpieczeniu roszczeń alimentacyjnych, w tym także takim postanowieniem wydanym w sprawie o ustalenie ojcostwa. Spostrzeżenie to przemawia za przyjęciem prezentowanego tu poglądu, że podstawą powstania obowiązków alimentacyjnych nie są jedynie, łączące uprawnionego z zobowiązanym do świadczeń, określone w ustawie stosunki rodzinne, lecz podstawę tę stanowią wszelkie więzy prawne będące konsekwencją uregulowań przyjętych w prawie rodzinnym.

Podobny do omówionego wyżej charakter ma obowiązek mężczyzny nie będącego mężem matki dziecka, którego ojcostwo zostało uwiarygodnione, wyłożenia odpowiedniej sumy na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu oraz na koszty utrzymania dziecka przez trzy miesiące po urodzeniu (art. 142 k.r.o.). Także i tu bowiem wystarczy jedynie uwiarygodnienie faktu ojcostwa, aby zobowiązać pozwanego mężczyznę do wymienionych świadczeń. Rodzinny charakter wydarzeń, jakie doprowadziły do powstania tych obowiązków (uprawdopodobniony fakt obcowania mężczyzny z matką dziecka w okresie koncepcyjnym), a w konsekwencji uregulowanie ich w k.r.o. przesądza, że są to oboowiązki alimentacyjne.

D. Podsumowując tę część rozważań należy stwierdzić, że prawo do świadczeń z f.a. uzyskają, w razie spełnienia wszystkich pozostałych przesłanek zawartych w ustawie o tym funduszu, osoby uprawnione do alimentów, tj. uprawnione do otrzymywania środków utrzymania i w miarę potrzeby środków wychowania ustalonych na podstawie przepisów k.r.o. oraz art. 753 § 1 k.p.c.

4. A. Po ustaleniu znaczenia terminu „obowiązek alimentacyjny*” i zanalizowaniu tym samym pierwszej, jak to zostało powiedziane, podstawowej przesłanki powstania prawa do świadczeń z f.a., warto przyjrzeć się ewolucji, jaką przesłanka ta przeszła w ciągu dziesięciu lat od wejścia ustawy o f.a. w życie. Będzie to punktem wyjścia do rozważań nad tendencjami rozwoju f.a. w aspekcie jego związków z prawem alimentacyjnym.

Otóż, zgodnie z pierwotną wersją ustawy, świadczenia z f.a. miały wyłącznie charakter świadczeń zastępczych wobec nie dających się wy-

egzekwować alimentów. Owa zastępczość przejawiała się przede wszystkim w tym, że świadczenia mogły być przyznane jedynie osobom uprawnionym do alimentacji. Ponadto przyznane świadczenia nie mogły nigdy przekraczać kwoty zasądzonych alimentów. Podlegały też one, w zasadzie w całości, ściągnięciu od dłużnika alimentacyjnego.

Przeprowadzone w ostatnich latach dwie nowelizacje ustawy o f.a. sprawiły jednak, że w omawianej regule nastąpił wyłom. W pierwszej z tych nowelizacji²⁹ wprowadzono przepis, zgodnie z którym ZUS odstępuje od wydania decyzji o zaprzestaniu wypłaty świadczeń z funduszu, jeżeli obowiązek alimentacyjny wygasł wskutek śmierci osoby zobowiązanej do alimentacji, a osobie dotychczas uprawnionej do otrzymywania alimentów nie przysługuje renta rodzinna (art. 12 ust. 2). Na mocy uregulowania przyjętego w drugiej noweli³⁰, osobom pobierającym świadczenia z f.a., na które nie przysługują zasiłki rodzinne, wypłaca się dodatkowo kwotę 1300 złotych miesięcznie (art. 4 ust. 3). W pierwszym przypadku świadczenia z funduszu wypłacane są w sytuacji, gdy przestał istnieć obowiązek alimentacyjny, który stanowił przesłankę ich przyznania, w drugim zaś wysokość przyznaczonych kwot nie jest uzależniona od wysokości ustalonych alimentów. W obu przypadkach wypłacone kwoty nie podlegają ściągnięciu od dłużnika alimentacyjnego. Nie są to więc świadczenia zastępcze wobec niewyegzekwowanych alimentów.

W pewnym sensie także przyznanie tych świadczeń jest jednak zależne od istnienia obowiązku alimentacyjnego. Uzyskać je bowiem mogą jedynie osoby, które na mocy decyzji ZUS otrzymywały świadczenia z f.a., czyli odpowiednim tytułem egzekucyjnym ustalone były na ich rzecz alimenty.

B. Te dwa wyjątkowe uregulowania przyjęte zostały jako jedyne spośród pakietu postulatów zmierzających do „odrywania” prawa do świadczeń z f.a. od istnienia obowiązku alimentacyjnego, oraz do uniezależnienia wysokości świadczeń z funduszu od wysokości ustalonych alimentów. Postulowano np. stworzenie możliwości przyznania świadczeń z funduszu osobom, którym nie mogą być zasądzone alimenty, ze względu na nieustalenie kto jest ich ojcem lub w sytuacji, gdy zobowiązany do alimentacji odbywa zasadniczą służbę wojskową i nie ma żadnego majątku.. Wysuwano także propozycję, aby ustalić minimalną kwotę świadczeń, która byłaby wypłacana bez względu na ewentualnie niższą od niej kwotę ustalonych alimentów³¹. Ponadto przedstawiony został pogląd, że należy przyznać prawo do świadczeń z f.a. osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej z powodu niemożności wyegzekwowania

²⁹ Ustawa z dnia 9 X 1982 r. o zmianie ustawy o f.a. (Dz. U. nr 33, poz. 219).

³⁰ Ustawa z dnia 26 I 1984 r. o zmianie ustawy o f.a. (Dz. U. nr 3, poz. 13).

³¹ U. J., *Propozycje nowelizacji ustawy o f.a.*, PiZS 1961, nr 5-6, s. 45-46.

-świadczeń wynikających z wszelkich obowiązków dostarczania środków utrzymania, a nie tylko z obowiązków alimentacyjnych³².

Warto zwrócić uwagę, że ustawodawca fiński, w wydanej w 1977 roku nowej ustawie (poprzednia pochodziła z roku 1963) regulującej działanie instytucji o charakterze zbliżonym do polskiego f.a.³³, przyjął kilka rozwiązań znamionujących stopniowe odchodzenie od wyłącznie zastępczego wobec alimentów charakteru wypłacanych z funduszu świadczeń. Ustawa ta przewiduje np. możliwość wypłaty świadczeń w sytuacji, gdy ojcostwo dziecka pozamałżeńskiego nie zostało ustalone ani -przez uznanie go, ani też w drodze powództwa o ustalenie ojcostwa (§ 6.2). Jeżeli jednak ojcostwo dziecka nie może zostać ustalone, gdyż jego matka nie wystąpiła do sądu z odpowiednim powództwem, a stwierdzi się, że prawo dziecka do należytego utrzymania będzie zapewnione i bez świadczeń z funduszu, wówczas wypłata tych świadczeń może być wstrzymana (§ 18). Wprowadzono także w omawianej ustawie minimalną kwotę przyznawanych świadczeń. Jeżeli rodzice uprawnionego nie mogą wykonywać spoczywającego na nich obowiązku alimentacyjnego ze względu na ich wiek, obniżoną zdolność do pracy, utratę zdolności zarobkowania, a także wówczas, gdy obowiązki te wykonują, lecz wysokość alimentów, z wymienionych względów, jest niższa od minimalnej kwoty świadczeń z funduszu, uprawnionemu przysługują świadczenia bądź w owej minimalnej kwocie, bądź też w kwocie będącej różnicą między kwotą minimalną, a kwotą świadczeń alimentacyjnych (§ 8). Istotne znaczenie ma ponadto umożliwienie dłużnikowi alimentacyjnemu wystąpienia z wnioskiem o umorzenie należności, które winien on zwrócić komisji socjalnej wypłacającej jego wierzycielowi świadczenia z funduszu. Dla uzyskania odpowiedniej decyzji wystarczy, aby dłużnik wykazał, że nie płacił świadczeń alimentacyjnych z powodu choroby, inwalidztwa, którego sam nie spowodował, lub z innych uzasadnionych przyczyn (§ 21). Należy podkreślić, że umorzenie tych należności nie powoduje zaprzestania wypłaty świadczeń na rzecz osób uprawnionych.

C. Oceniając funkcjonowanie funduszu, a zwłaszcza skutki zmian wprowadzonych w ustawie z 1977 roku, przedstawiono w literaturze fińskiej poglądy, że instytucja ta spowodowała widoczny proces przechodzenia ciężarów związanych z wypełnianiem obowiązków alimentacyjnych z rodziny na państwo³⁴. Spostrzeżenie to musi budzić niepokój. Zgłaszane bowiem w naszym kraju postulaty reformy instytucji f.a. pokrywają się

³² A. Oleszko, glosa do uchwały SN z 17 I 1980 r., HI CZP 86/79, NP 1981, nr 10 - 12, s. 219.

³³ Ustawa z dnia 28 I 1977 o Społecznym Funduszu Alimentacji Dzieci (Lapsen Elatuksen Turvaamisesla Laki, 122/77).

³⁴ Markku Helin, *Elatuksen Turvaaminen*, w: *Lapsioikeuden Pääpiirteet*, praca zbiorowa pod red. Heikki E. S. Mattila, Helsinki 1-981, s. 217.

w dużej mierze z rozwiązaniami przyjętymi w Finlandii. Proces zwiększania się udziału świadczeń, które nie będą miały charakteru zastępczego wobec alimentów, w stosunku do ogółu świadczeń wypłacanych z f.a., ma, jak sądzę, tendencję trwałą. Należy przypuszczać, że związek między istnieniem i zakresem obowiązków alimentacyjnych a istnieniem i zakresem prawa do świadczeń z f.a. będzie w przyszłości coraz słabszy. Nie próbując przeciwstawiać się temu procesowi, a co więcej, w pewnym zakresie go akceptując, dostrzegam jednak konieczność nadania mu pewnych ram i wytyczenia jego granic. W żadnym bowiem wypadku nie można dopuścić do sytuacji, w której ciężary związane z wypełnianiem obowiązków alimentacyjnych przeszłyby w nadmiernym rozmiarze na państwo, powodując w ten sposób zwolnienie z nich osób dotychczas zobowiązanych. Wszelkie zmiany dotyczące f.a. winny zmierzać w tym kierunku, aby wspomagając materialnie osoby potrzebujące pomocy, wzmacniać jednocześnie nacisk na drugą obok opiekuńczej funkcję funduszu, a mianowicie na funkcję dyscyplinującą. Polega ona na konsekwentnym egzekwowaniu należności zwrotnych od osób zobowiązanych. Nadmierne rozszerzanie kręgu osób uprawnionych, zwiększanie zakresu świadczeń w sposób prowadzący do utraty przez nie charakteru zastępczego wobec alimentów, zmniejszanie rygorów w dochodzeniu należności zwrotnych od dłużników oraz inne, podobne do tych, natomiast zmiany zasad funkcjonowania f.a. spowodują skutek odwrotny. Przejmowanie przez państwo ciężarów związanych z alimentacją sprawi, że f.a., którego zadaniem jest usprawnianie funkcjonowania instytucji obowiązku alimentacyjnego, zmierzać będzie w istocie w kierunku jej zastępowania. Negatywnych konsekwencji spowodowanej w ten sposób erozji instytucji obowiązku alimentacyjnego nie da się przecenić. Trzeba bowiem stanowczo podkreślić, że instytucja ta spełnia niezwykle pożyteczną funkcję społeczną wzmacniając poczucie współodpowiedzialności i solidarności grupy rodzinnej. Dlatego pomniejszenie należnej jej rangi może przynieść niepowetowane straty zwłaszcza w sferze moralnej.

- W związku z tymi zagrożeniami, ze szczególną rezerwą należy odnieść się zwłaszcza do postulatu wprowadzenia minimalnej kwoty świadczeń i w konsekwencji umożliwienia przyznawania z f.a. kwot wyższych od ustalonych alimentów. Postulat ten wydaje się godny zaakceptowania jedynie pod warunkiem, że różnicy między kwotą minimalną a wysokością alimentów nie da się uzyskać od osób zobowiązanych do alimentacji w dalszej kolejności od oznaczonego w tytule egzekucyjnym dłużnika. Pominięcie tego warunku spowoduje bez wątpienia erozję obowiązku alimentacyjnego tych zobowiązanych³⁵.

³⁵ Wydaje się, że f.a. już obecnie wpływa na zmniejszenie rangi obowiązków alimentacyjnych osób zobowiązanych w dalszej kolejności. Zob.: orz. SN z 6 III 1980 r., IV CR 129/80 OSNCP 1980, nr 10, poz. 199.

Postulat przyznania świadczeń dzieciom pozamałżeńskim, których ojcostwo nie zostało ustalone, należałoby ograniczyć wymogiem wniesienia przez matkę powództwa o ustalenie ojcostwa. Bezwarunkowa możliwość otrzymania z f.a. świadczeń na rzecz dzieci pozamałżeńskich, poza przyczynianiem się do pomniejszenia rangi instytucji obowiązku alimentacyjnego, może stać się także czynnikiem sprzyjającym powstawaniu konkubinatów (zwłaszcza wobec nieuregulowania w prawie polskim tego zjawiska). Jeżeli powództwo o ustalenie ojcostwa zostałoby odrzucone, wówczas przyznanie świadczeń z f.a. należałoby uzależnić od wykazania niemożności uzyskania alimentów od osób zobowiązanych wobec dziecka do alimentacji.

Za nieadekwatne do polskich warunków należy uznać rozwiązanie fińskie, wg którego istnieje możliwość umorzenia należności funduszu przy jednoczesnym kontynuowaniu wypłaty świadczeń osobom uprawnionym, jeżeli dłużnik wykaże, że nie jest w stanie wywiązywać się z obowiązków alimentacyjnych w wyniku wystąpienia określonych w ustawie obiektywnych przyczyn. Wydaje się, że w takich sytuacjach należałoby raczej skłaniać dłużników, aby występowali z powództwami o ograniczenie lub ustalenie wygaśnięcia obowiązków alimentacyjnych (art. 138 k.r.o.). Powstałaby w ten sposób możliwość obciążenia tymi obowiązkami osób zobowiązanych do alimentacji w dalszej kolejności³⁶. Jeżeli chodzi natomiast o umożliwienie umarzania w takich przypadkach należności funduszu, to z całą mocą należy stwierdzić, że w tej materii liberalizacja przepisów nie powinna mieć miejsca. Rozmiary zjawiska niealimentacji w Polsce, jak i wysoki zwykle stopień demoralizacji osób uchylających się od wypełniania swych obowiązków alimentacyjnych, nie pozwalają na pomniejszenie rangi funkcji dyscyplinującej f.a.

Za zbyt daleko idącą w końcu należy uznać propozycję przyznania świadczeń z f.a. osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, ze względu na niemożność wygzekwowania należnych im świadczeń z tytułu wszystkich obowiązków dostarczania środków utrzymania. Postulat ten wydaje się słuszny jedynie w niewielkim zakresie. Pod rozważę ustawodawcy można by ewentualnie przedłożyć propozycję przyznania świadczeń z f.a. osobom uprawnionym do otrzymywania środków utrzymania na podstawie artykułów 127 § 2 i 446 § 2 k.c. Nie wszystkim jednak, lecz tylko tym, którzy należą do kręgu osób uprawnionych wobec zmarłego do alimentacji. Postulat przyznania świadczeń osobom uprawnionym na podstawie artykułów 938 i 966 k.c. wydaje się godny rozpatrzenia jedynie z zastrzeżeniem, że świadczenia z f.a. nie mogą przekroczyć kwoty, do zapłaty której zobowiązany jest spadkobierca. Za całko-

³⁶ Por.: M. Helin, A. Helenius, M. Kinnunen, V. Terävä, *Elatustuen korvaamisesta vapauttamisesta vanhemman elatusrasituksen vaikuttavana tekijänä*, Defemetocr Legis 1981, s. 308 - 319.

wicie natomiast chybiony należy uznać projekt przyznania świadczeń z funduszu osobom uprawnionym do otrzymania środków utrzymania na podstawie umów renty (art. 903 i n. k.c.), dożywocia (art. 908 i n. k.c.) oraz darowizny (art. 897 k.c.). Instytucja f.a. powołana została w celu wzmocnienia ochrony osób uprawnionych do alimentacji. Wyrażona wyżej, ostrożna akceptacja dla projektu przyznawania świadczeń z funduszu osobom uprawnionym do otrzymywania środków utrzymania na podstawie przepisów k.s., nie może jednak iść tak daleko, by obejmować propozycję sprowadzenia f.a. do roli swoistego poręczyciela w stosunkach obligacyjnych.

D. Rozważania te wypada zakończyć stwierdzeniem, że rozwijanie opiekuńczych funkcji państwa, oprócz niezaprzeczalnych korzyści, płynących z tego typu działalności, może w razie braku umiaru nieść ze sobą zagrożenia, zwłaszcza w sferze moralnej. Takie zagrożenia mogą pojawić się m. in. w przypadku nadmiernego przejmowania przez państwo ciężarów związanych z wykonywaniem obowiązków alimentacyjnych. Zjawisko takie niewątpliwie nastąpi, gdy ulegną zbytniemu osłabieniu związki między istnieniem i zakresem tych obowiązków a powstaniem i zakresem prawa do świadczeń z f.a.

EXISTENCE OF THE DUTY OF ALIMONY AS A PREMISE OF ACQUIRING THE RIGHT TO BENEFITS FROM THE ALIMONY FUND

Summary

(Every acquisition of rights to prestations (benefit payments) from the Alimony Fund is always preceded with a realization of duty of alimony (art. 4 of the Alimony Fund Act of July 18, 1974). The notion of duty of alimony does not have a precise meaning. The author attempts at reconstructing a meaning of that notion. It is found in the conclusion that adll legal bonds conséquent upon family law regulation, connecting the person entitled with the person obliged, are the grounds for appearance of duties of alimony. On the base of the adopted criterion all duties of providing the means of maintenance and possibly means of education established according to the regulation of art. 753 of Gode of Civil Procedure and Family and Guardianship Code have to be considered as duties of alimony.

Next the author discusses the previous evolution and trends of developement of the studied piremise of acquisition of a right to benefits from the Alimony Fund. The 1982 and 1984 amendments of .the Act prove, in the author's opinion, that a formerly tight bond between the existence and scope of duties of alimony and the existence and scope of the right to the Alimony Fund benefits is presently diminishing. Now, the benefits have in a lesser extent a substitute character vs. the unenforced .alimony payments as compared with the initial period of the Fund's functioning. It results from taking over alimony burdens by the State and discharging the obliged from the liability. It is mostly the case of those obliged to alimony payments in a further precedence. The author criticizes the postulates to develop the Fund in that direction. Such a trend would undoubtedly end up in eroding the institution of duty of alimony.